

Toetsbeleid

2025 - 2026

Inleiding

Voor u ligt het toets beleidsplan schooljaar 2025-2026, welke onderdeel is van het kwaliteitsbeleid zoals omschreven in het schoolplan (p8). Als gevolg van de ingezette acties met betrekking tot formatief handelen, determineren en aandacht voor schoolresultaten hebben we dit document herzien. In de basis is het toetsbeleid van 2022 nog terug te lezen dit nieuwe beleidsplan, maar nu meer passend op de huidige onderwijssituatie.

In samenwerking met een groep collega's (vakdocenten, afdelingsleider 2-jarige brugklas, expert formatief handelen, en ondergetekende) is er een verbeter slag gemaakt ten aanzien van afgelopen toetsbeleid. We hebben met elkaar een visie geformuleerd die passend is voor het Castor College. College. Formatief handelen en summatief toetsen worden gekoppeld aan een sterk pedagogisch klimaat en het hebben en uitdragen van hoge verwachtingen. Hiermee willen we onder andere het determinatieproces positief beïnvloeden.

Tijdens de studiedagen schooljaar 24-25 is er aandacht geweest voor:

- Werken vanuit leerdoelen, zicht op het curriculum
- Werken met twee cijfers in de tweejarige brugklas in combinatie met determinatie
- Zicht op de voorspellende waarde van toetsen (in het kader van determinatie op niveau)

Daarnaast is vanuit de COOG een programma opgezet, waarbij een groep collega's samen kennis opdoen m.b.t. formatief handelen. Deze kennis wordt direct toegepast in de lespraktijk van de deelnemende collega's.

Het schoolplan stelt dat in 2027 de balans tussen formatief handelen en summatief toetsen optimaal moet zijn, waarbij de focus ligt op het faciliteren van het leren i.p.v. het organiseren van toetsen. We zijn trots op de stappen die in de afgelopen schooljaren gezet zijn door iedereen en we zien dat we dichterbij het gestelde einddoel komen. Aankomend schooljaar houden we aandacht voor de onderwerpen uit de studiedagen en het programma van de COOG. Daarnaast zal er aanhoudende aandacht zijn voor de voorspellende waarde van de onderwijsresultaten in alle jaarlagen en niveaus die het Castor College heeft.

De genoemde aandachtsgebieden zijn ook terug te lezen in de verschillende afdelingsplannen en de vakwerkplannen van de secties.

We spreken bij deze de intentie uit om te werken met een meerjaren toetsbeleid. Dit komt in ieder geval tot stand bij het nieuwe schoolplan en indien mogelijk eerder. Tot die tijd kiezen we bewust voor een jaarlijkse evaluatie. Om zicht te houden op de implementatie van dit toetsbeleid heeft de werkgroep 1x per 6 weken overleg, om waar nodig het proces bij te stellen, te monitoren en te evalueren.

Saskia Ritman
Afdelingsleider vwo bovenbouw Castor College

Visie op toetsen bij het Castor College

In het schoolplan van het Castor College staat de visie beschreven dat leerlingen de school verlaten met zelfvertrouwen, zelfkennis en een open nieuwsgierige houding. Om dit te bewerkstelligen is er een verschuiving van focus naar het leerproces van de leerling nodig. Nu ligt de nadruk nog op meer op toetsen en werken voor een cijfer. In de didactiek kiest het Castor College ervoor om in te zetten op formatief handelen. Leerlingen en docenten leren om te gaan met feedback en feedforward, waarmee zowel de leerling als de docent meer zicht krijgt op het leerproces van de leerling. Voor de beoordeling en de evaluatie van het leerproces maakt het Castor College gebruik van summatieve toetsen. Dit zijn toetsen waarin de kerndoelen van de vakken worden getoetst en beoordeeld met een cijfer. Het doel van summatieve toetsing is het afronden van het leerproces en het reflecteren op hun ontwikkeling om hen in staat stellen om hun leerstrategieën te verbeteren. Ondersteunend op dit leerproces is het formatief handelen, waaronder een goede voorbereiding op, en nabespreken van de summatieve toetsen valt¹.

Toetsen bieden inzicht in de mate waarin een leerling zich de vereiste kennis en vaardigheden heeft eigen gemaakt. Dit helpt zowel de leerling als de docent om te begrijpen waar het leerproces staat en welke specifieke onderdelen aandacht nodig hebben. Het moet gaan om meer dan enkel het reproduceren van kennis; toetsen moeten ook ruimte bieden voor de ontwikkeling van complexe vaardigheden, zoals kritisch denken en probleemoplossend vermogen².

Naast een eindbeoordeling, moeten toetsen vooral dienen als een moment van reflectie voor zowel de leerling als de docent. Dit houdt in dat er ruimte moet zijn voor herhaling, bijsturing en groei. Formatief handelen (hieronder verstaan we het stimuleren en inzichtelijk maken van het leerproces van de leerlingen, zie bijlage 3) ondersteunt de leerling in het ontwikkelen van zelfregulatie en zelfstandigheid in het leren. Door formatief handelen te integreren in het onderwijs, krijgen leerlingen de kans om te leren van hun fouten en hun aanpak aan te passen voordat een summatieve toets plaatsvindt.

Summatieve toetsen zijn een onderdeel van het determineren van het onderwijsniveau. Dit is een proces waarin de leerling door voortdurende formatieve toetsen en feedback op het juiste niveau wordt ondersteund, waardoor op summatief niveau bepaald kan worden welk niveau aansluit bij de specifieke leerbehoeften en ontwikkelingspotentieel van de leerling.

Naast toetsen is een sterk pedagogisch klimaat van groot belang bij het vaststellen van het onderwijsniveau, omdat het invloed heeft op de motivatie, het zelfvertrouwen en de prestaties van leerlingen. Wanneer een leerling zich veilig voelt in de leeromgeving en gesteund wordt door zijn of haar docent, zal de leerling eerder geneigd zijn om risico's te nemen in het leerproces en zich meer in te zetten. Dit helpt niet alleen om de leerling zelf te laten groeien, maar ook om een accurater beeld te krijgen van het niveau dat de leerling kan bereiken. Een dergelijk klimaat creëert ruimte voor fouten, biedt feedback die niet alleen beoordelend is, maar ook richtinggevend voor de toekomst, en benadrukt het proces van leren, niet alleen het eindresultaat. In dit klimaat moeten docenten het voorbeeld geven door in hun eigen handelen te laten zien dat leren een proces is, waarin fouten onvermijdelijk en waardevol zijn. Het is essentieel dat er een cultuur ontstaat waarin leerlingen vertrouwen hebben in hun vermogen om te leren, ook als ze niet direct perfect presteren. Toetsen dienen daarbij niet enkel als een afsluiting van een leerperiode, maar als een mogelijkheid om de voortgang te volgen en het leerproces actief te sturen.

¹ Hiermee verwijzen we naar Biesta, kwalificatie: overdracht en verwerving van kennis, vaardigheden en houding die jongeren kwalificeren om "iets" te doen binnen de samenleving

² Hiermee verwijzen we naar Biesta, Socialisatie: het leren functioneren binnen een gemeenschap, cultuur of beroepsgroep.

Het hebben en uitdragen van hoge verwachtingen zijn cruciaal voor het succes van leerlingen. Docenten moeten ervan uitgaan dat elke leerling in staat is om te leren en zich te ontwikkelen, ongeacht het startniveau. Het stellen van hoge verwachtingen betekent niet dat het gaat om het behalen van uitstekende cijfers, maar juist om het aanmoedigen van leerlingen om hun volledige potentieel te benutten. Toetsen moeten een middel zijn om deze hoge verwachtingen te ondersteunen. Wanneer leerlingen weten dat hun docent in hen gelooft en hoge eisen stelt, zullen ze meer gemotiveerd zijn om zich in te zetten voor hun leren. Dit betekent ook dat toetsen gericht moeten zijn op het aanmoedigen van groei, niet alleen op het behalen van een bepaald niveau.

Determineren

In de tweejarige brugklas wordt er onder andere lesgegeven in dakpanklassen. Deze dakpanklassen (mavo/havo en havo/vwo) zijn opstroomklassen. Dit houdt in dat er lesgegeven wordt op het laagste niveau met extra uitdaging op het hogere niveau. De toetsen in de tweejarige brugklas worden becijferd op twee niveaus, met uitzondering van de praktijkvakken. De becijfering van de toetsen moeten inzicht geven in inzet/inzicht en voorspellende waarde hebben voor succes in de bovenbouw (toelichting in PTD handleiding).

Overgang en determinatie

Met betrekking tot overgang en determinatie wordt het volgende afgesproken:

- De toetsen in de onderbouw moeten goed aansluiten bij de toetsen in de bovenbouw. Een doorlopende toetslijn is hierbij essentieel.
- De relevantie van de toets- en lesstof voor determinatie, is duidelijk voor de leerlingen. Het is aan de docent om dat goed te bespreken.
- Het streven is erop gericht om vaardigheden objectief te beoordelen. Zodra vaardigheden objectief beoordeeld kunnen worden, gaan de vaardigheden ook meetellen voor determinatie.
- Er moet opgestroomd kunnen worden tot en met de 3^e klas. In uitzonderlijke gevallen vindt opstrooming plaats na de 3^e klas.
- In december en april wordt de voortgang van de leerling besproken in het Mentor-Ouder-Leerling-overleg (MOL) en aan de hand van Catwise.
- De zelfreflectie van de leerling in het MOL-gesprek wordt een speerpunt. Een leerling leert op een goede manier op zichzelf te reflecteren middels formatieve evaluatie. Hij krijgt dus tools om beter op zichzelf te kunnen reflecteren. Deze reflectie wordt in Catwise verwerkt.

Hoeveelheid summatieve toetsen

Met betrekking tot de hoeveelheid summatieve toetsen, in zowel de onderbouw als bovenbouw, wordt afgesproken dat:

Elk vak maximaal acht toetsen per jaar mag afnemen, maar dat dit aantal op basis van onderwijskundige argumenten opgerekt kan worden tot tien toetsen per jaar. Hiertoe heeft de sectie, voorafgaand aan het vaststellen van het PTD, contact met de afdelingsleider, waarbij samen wordt besloten of dit akkoord is of niet.

Daarnaast geldt dat:

- Elk vak halverwege het schooljaar (rond januari) minimaal drie summatieve toetsen heeft afgenomen.
- Elk vak rondom februari ten minste één determinerende toets³ heeft afgenomen op basis waarvan een onderbouwd advies m.b.t. niveau kan worden gegeven.
- Elk vak minimaal zes summatieve toetsen heeft afgenomen aan het eind van het schooljaar.

Voor de halfjaarsvakken geldt:

- dat er minimaal 3 en maximaal 4 cijfers zijn afgenomen voor het gewogen gemiddelde van het vak.

Formatief handelen tijdens de les moet een leerling voldoende voorbereiden op de summatieve toetsen, deze summatieve toetsen moeten een goed beeld schetsen van de kennis en kunde die deze leerling beheerst.

In de opstroomklassen hoeven de praktische vakken geen dubbele cijfers aan te leveren. Van alle andere vakken wordt dit wel gevraagd (zie determinatie, p3)

Elke vaksectie maakt een eigen vakspecifieke PTD. Hierin zijn alle summatieve voortgangstoetsen (voor de voorexamenklassen staan hierin ook de SE-toetsen) opgenomen met de bijbehorende leerdoelen en weging. De toetsen worden niet per week, maar (globaal) per periode vastgelegd. Er komen geen samengestelde toetsen voor, m.u.v. L.O. In het PTD krijgen de toetsen een toets-code, welke gekoppeld zit aan een kolom in magister (vergelijkbaar met het PTA)

Elke onderwijsteam bespreekt dit PTD. Hierbij kijkt men kritisch naar de consequentie t.a.v. de leerling m.b.t. toetsdruk en haalbaarheid qua organisatie.

³ Hieronder verstaan wij een toets die leerlingen een beeld geven wat betreft niveau/vakkeuze en die een stevige weging kent m.b.t. het gemiddelde cijfer voor het vak.

Moment van toetsing

In schooljaar 2025-2026 maken we de volgende afspraken mbt de afname van toetsen. Toetsen die zijn opgenomen in het PTD (uitzondering SE toetsen) kunnen tijdens lessen worden ingepland⁴. Ook zijn er gedurende het schooljaar toetsweken waarin secties toetsen kunnen inplannen.

Onderbouw jaarlagen 1 t/m 3:

Er is aan het eind van het jaar een toetsweek ingepland

Mavo bovenbouw

Mavo 3 heeft drie proefwerkweken en 1 PTA week

Mavo 4 heeft drie PTA weken

Havo bovenbouw:

Havo 4 heeft drie proefwerkweken en één PTA week.

Havo 5 heeft drie PTA-weeken.

Vwo bovenbouw:

Vwo 4 heeft vier toetsweken.

Vwo 5 heeft twee toetsweek en twee PTA-weeken.

Vwo 6 heeft drie PTA-weeken.

Kwaliteit van Programma van Toetsing (PTD)

Een PTD bevat in ieder geval de volgende onderdelen:

de periode van het schooljaar waarin de summatieve toetsen worden afgenomen. Volstaan kan worden met de periode, in plaats van precieze data en tijdstippen);

- de toetsdoelen waarop de summatieve toetsen betrekking hebben;
- een beschrijving van de inhoud waarmee de leerling zich voorbereidt op de summatieve toetsen. Dat betekent een bondige beschrijving van de leerstof en geen complete studiewijzer;
- de toetsvorm
- de weging van de toetsen binnen het geheel aan toetsen. De weging past bij de omvang en complexiteit van een toets en/of de relevantie van de (deel)taak/toetsdoelen;
- de toets-code welke gekoppeld is aan een specifieke kolom in Magister (ivm data-geïnfomeerd werken)

⁴ Regels en richtlijnen m.b.t. het opgeven van toetsen zijn opgenomen in het leerlingenstatuut

Kwaliteit van Programma van toetsing en afsluiting (PTA)

Een PTA bevat in ieder geval de volgende onderdelen:

- de periode van het schooljaar waarin de toetsen van het schoolexamen (SE) worden afgenomen. (Volstaan kan worden met de periode, in plaats van precieze data en tijdstippen);
- de eindtermen en deeltaken uit het examenprogramma waarop de SE's betrekking hebben;
- een beschrijving van de inhoud waarmee de leerling zich voorbereidt op de SE-toetsing uit het PTA. Dat betekent een bondige beschrijving van de leerstof en geen complete studiewijzer;
- de herkansingsmogelijkheid, waarbij verwezen kan worden naar de herkansingsregeling van de school. Een herkansingstoets is qua niveau altijd gelijkwaardig met de toets bij de eerste afname;
- de weging van de SE-toets binnen het geheel aan toetsen voor het schoolexamen van dit vak. De weging past bij de omvang en complexiteit van een toets en/of de relevantie van de (deel)taak/eindtermen;
- de berekening van het cijfer van de SE-toets. Hierbij is het voor de leerling duidelijk hoe het eindcijfer voor een vak berekend wordt in één schoolexamencijfer.

Kwaliteit van toetsen

Toetsen geven de leerlingen inzicht in hun kennis en vaardigheden.

Een leerling leert van een toets.

Om de kwaliteit en uniformiteit van summatieve toetsen te vergroten en te behouden, de gemaakte toetsen op een eerlijke en betrouwbare manier te beoordelen, het inzicht bij de leerlingen in hoe en wat er getoetst wordt te vergroten en ervoor te zorgen dat een toets zinvolle feedback oplevert, dienen de toetsproducten en –processen aan de onderstaande kwaliteitseisen te voldoen:

- De toetsen moeten valide, betrouwbaar en bruikbaar zijn.
- Toetsen moeten eenduidig zijn binnen een jaarlaag.
- Toetsen moeten een goede afspiegeling zijn van de te leren stof
Hierbij helpend kan zijn:
 - het gebruik van een taxonomie (OBIT/RTTI) en/of
 - het gebruik van een toetsmatrijs (bijlage 4)
- Nakijkmodel moet eenduidig zijn.
- Resultaat moet onafhankelijk zijn van de docent die nakijkt.

In bijlage 5 tot en met 10 zijn verschillende kwaliteitseisen terug te vinden m.b.t. toetsen & toetsvragen, correctiemodel, praktische opdrachten ed. Deze kwaliteitseisen kunnen helpen om een validiteit en betrouwbaarheid te bepalen en te waarborgen.

Taxonomie

Een taxonomie wordt doelmatig ingezet om de kwaliteit van de toetsen te waarborgen en een consistente en coherente toetslijn te ontwikkelen van 1^e leerjaar tot het Centraal Eindexamen. Binnen een toetslijn zal de aandacht op Onthouden en Begrijpen langzaam verschuiven naar Toepassen en Integreren, de mate waarin verschoven wordt is afhankelijk van het onderwijsniveau. Leerlingen worden zo geleidelijk aan voorbereid op het centraal eindexamen. Een toetslijn is het ultieme middel om onderscheid te maken in mavo-havo- en vwo-niveau. Het werken met een toetslijn draagt bij als voorspellende waarde met betrekking tot het niveau (Determinatie p3)

Een taxonomie is ook een hulpmiddel om bij formatieve toetsing heel gericht effectieve feedback te geven aan leerlingen. Een leerling die slecht scoort op het cognitief niveau “Onthouden en Begrijpen” moet onderwijskundig anders aangestuurd worden, dan een leerling die bijvoorbeeld slecht scoort op het cognitief niveau “Integreren en Toepassen”.

Beoordeling van Toetsen

Met betrekking tot de beoordeling van toetsen is het volgende afgesproken

- Het toetsresultaat van een schriftelijke summatieve toets of een praktische opdracht wordt binnen 10 werkdagen na toetsafname aan de leerling teruggekoppeld.
- De wegingsfactor van een toets voor het rapportcijfer mag.
 - In de onderbouw maximaal 4 zijn, welke gereserveerd is voor determinerende toetsen
 - In de bovenbouw maximaal 6 zijn, welke gereserveerd is voor PTA's.
 - Er is geen vaste afspraak met betrekking tot de weging van verschillende toetsen⁵
- Voor de praktische opdrachten die summatief getoetst worden, wordt het proces meegewogen in het cijfer. Het beoordelen van vaardigheden en praktische opdrachten gebeurt aan de hand van een passend beoordelingsmodel, zoals bijvoorbeeld een rubrics, welke voorafgaand aan de opdracht met leerlingen wordt gedeeld.
- Vakgenoten stemmen de wijze van beoordelen op elkaar af en zorgen ervoor dat het beoordelen van een bepaalde toets, onafhankelijk van de docent, altijd op dezelfde manier gebeurt. Voor het resultaat van de toets, mag het dus niet uitmaken welke docent de toets heeft beoordeeld.
- Summatieve beoordeling wordt altijd uitgedrukt in een cijfer. Bij LO wordt het cijfer in de bovenbouw aan het eind omgezet in Onvoldoende, Voldoende, Goed.

Toetsvormen

Met betrekking tot verschillende toetsvormen houden we de volgende terminologie aan:

Theoretische toets (TT)

Een theoretische toets is een valide toetsvorm voor het toetsen van theorie; welke kennis heeft iemand over een bepaald onderwerp? Een schriftelijke toets is minder geschikt voor het meten van vaardigheden en houding. In combinatie met een nauwkeurig correctiemodel is dit een betrouwbare toetsvorm. Een groot voordeel is de bruikbaarheid (praktische uitvoerbaarheid): je kunt eenvoudig grotere groepen leerlingen in relatief korte tijd toetsen.

⁵ Naar aanleiding van de studiedag op 8 april zal het MT, in overleg met MZR, mogelijk wel komen met richtlijnen wat betreft weging voor de verschillende toetsvormen die summatief worden afgenomen. Dit besluit zal voor het de deadline van het PTD zijn vastgesteld.

Kijk- en luistertoetsen (KLT)

De leerling kijkt of luistert naar een of meerdere fragmenten en beantwoordt hier schriftelijk vragen over. Een bruikbare toetsvorm voor het meten van kijk- en luistervaardigheid in de moderne vreemde talen. Ook bij deze toetsvorm is een nauwkeurig correctiemodel van belang.

Mondeling (MO), Mondeling examen (ME)

Aan de leerling worden mondeling vragen gesteld, die de leerling ook mondeling beantwoordt. Een mondeling is een zinvolle toetsvorm voor het meten van kennis en mondelinge taalvaardigheid in de moderne vreemde talen. Een objectieve, betrouwbare beoordeling is van belang. Omdat de afname vaak individueel plaatsvindt, kost deze toetsvorm relatief veel tijd en is het een minder bruikbare niet vaak in te zetten toetsvorm.

Verslag/werkstuk (PO)

Een verslag of werkstuk is een valide toetsvorm voor het meten van kennis en vaardigheden. Bij een verslag of werkstuk staan het eindproduct en het proces centraal. Tijdens het proces zijn reflectie en feedback essentieel voor een maximaal leereffect. De kwaliteit van deze toetsvorm staat of valt echter met een objectieve, dus betrouwbare, beoordeling. Omdat de beoordeling relatief veel tijd kost voor de docent, is het een toetsvorm die selectief moet worden ingezet. Naast dat het voor de docent veel werk is, is het ook voor de leerlingen veel werk. Als dergelijke opdrachten van verschillende vakken samenvallen in eenzelfde periode of week kan dit werkdruk verhogend zijn. Het is belangrijk dergelijke opdrachten goed te verdelen over een schooljaar.

Praktische opdracht/practicum (PO)

Een praktijkopdracht of practicum is een valide toetsvorm voor het geïntegreerd meten van kennis, vaardigheden en houding. De docent heeft een observerende rol. Ook een praktijkopdracht of practicum staat of valt met een betrouwbare beoordeling (rubrick). De praktijkopdrachten of practica zijn geschikt om hele klassen in één keer te toetsen, wat het een bruikbare toetsvorm maakt. Voorbeelden van praktische werkvormen staan in bijlage 13.

Presentatie (PR)

Een presentatie is een valide toetsvorm voor het geïntegreerd toetsen van kennis, vaardigheden en houding. Bij een presentatie staat het resultaat en proces centraal. Ook een presentatie staat of valt met een betrouwbare beoordeling. De leerlingen weten vooraf waarop ze worden beoordeeld.

De uitvoering kost de nodige organisatie en tijd, maar omdat een presentatie vaak in groepsvorm plaatsvindt kunnen alle presentaties van een klas vaak in één of enkele lesuren worden afgenomen.

Kwaliteitsborging

Met betrekking tot kwaliteitsborging zijn de volgende afspraken gemaakt:

- Bij het ontwerpen van toetsen vindt er overleg plaats met een collega (4 ogen principe).
- Toetsen worden geëvalueerd en indien nodig bijgesteld na afname.
- Dat geldt ook voor het bijbehorend correctiemodel
- Er is een kwalitatief goed onderbouwd vakwerkplan, PTD en PTA en een daarbij horend reglement.
- Er zijn voldoende kwalitatief goede summatieve toetsen voor een gefundeerde determinatie aan het einde van elk schooljaar.
- Er zijn voldoende kwalitatief goede summatieve toetsen voor een gefundeerd eindoordeel van SE.
- Er zijn kwalitatief goede school examen toetsen (PTA's) ter voorbereiding op de examens.
- Er is in de lessen voldoende ruimte voor formatief handelen waardoor leerlingen goed voorbereid aan de toets beginnen.
- In de lesplanning/PTD wordt rekening gehouden met de diverse activiteiten die gepland zijn, waardoor lessen uitvallen.

De kwaliteitsborging zoals die in dit hoofdstuk beschreven is, vindt plaats op basis van het PDCA-model. Het plan wordt elk jaar geëvalueerd met alle docenten of een vertegenwoordiging van docenten.

Bijlage 1: Format PTA

PROGRAMMA VAN TOETSING EN AFSLUITING

Niveau 2024-2026

VAK

TOETSEN

Leerjaar/Periode	Code	Vorm	Duur	Weging	Herkansbaar

OMSCHRIJVING TOETSEN

Code	Eindtermen	Leerstof	Inhoud	Leermiddelen

Eindtermen	De in dit dossier opgenomen eindtermen komen overeen met de syllabus van het vak zoals vindbaar op de website examenblad. <i>*Indien domein A bestaat uit algemene vakvaardigheden, wordt dit domein in samenhang met de andere domeinen getoetst.</i> <i>**Het domein Oriëntatie op studie en beroep is ondergebracht bij LOB.</i>
Hulpmiddelen	Zie lijst hulpmiddelen bij examen
	Dit dossier is opgesteld en gecontroleerd door de vaksectie en voldoet aan de eisen gesteld in het examenprogramma wat betreft inhoud en vaardigheden.

Bijlage 2: Format PTD**VAK:****Niveau en leerjaar:****TOETSEN**

Nummer	Periode	Vorm	Onderwerp	Duur	Weging	Toetsweek
1						
2						
3						
4						
5						
6						
7						
8						

LEERDOELEN

Toets-nummer	Leerdoelen

Toelichting

- Werk in Arial 11
- Toetsnummer is voor in Magister (pas evt. zelf aan)
- Vorm: SO/PW/PO/MO
- Onderwerp: korte titel, bv Hfs 1 par. 1 t/m 5 of Cultuurproject
- Duur: lengte toets/ aantal minuten
- Weging: zie richtlijnen over determinerende toetsen
- Toetsweek: aangeven of de toets in een toetsweek plaatsvindt (zie richtlijnen)

Bijlage 3: Formatief doel → Toetsen om te leren → feedback om te leren

Het doel van formatief handelen is het stimuleren van het leerproces. Het leerproces wordt inzichtelijk gemaakt voor leerling en docent. Dit kan zowel met een diagnostische toets, als met didactische werkvormen in de klas, die zichtbaar maken waar de leerling naar toe moet, waar hij staat, en wat hij nodig heeft om verder te komen in zijn leerproces.

De leerling krijgt effectieve feedback en ruimte om zich volop te ontwikkelen. Dit betekent dat de feedback zowel gericht is op zijn zwakke punten, waar hij nog aan moet werken, als wel op het bekrachtigen van wat hij goed of uitstekend doet. Een leerling leert ook zichzelf feedback te geven, andere leerlingen feedback te geven, en feedback te ontvangen.

[Hattie, J., & Timperley, H. (2007). The power of feedback.]

Algemene uitgangspunten

- Er is een duidelijk onderscheid tussen formatieve evaluatie en summatieve toetsen.
- Summatieve toetsen kunnen gebruikt worden voor determinatie, aantonen dat de eindtermen zijn behaald, opbouw SE-dossier en als onderdeel waarbij wordt aangetoond dat leerdoelen zijn behaald als onderdeel van een leerproces. Daarnaast tellen summatieve toetsen altijd mee voor een besluit.
- Formatieve evaluatie is onderdeel van het leerproces en kan o.a. worden ingezet als voorbereiding op de summatieve toetsen.
- Formatief handelen kan op alle leerdoelen betrekking hebben.
- Oefeningen of toetsen zijn niet in zichzelf formatief, maar worden pas formatief, als er daarna formatief gehandeld wordt.
- Het aantal formatieve momenten kan per leerling verschillen naar gelang de leerling reeds op niveau is of een achterstand dient in te halen.

Zelfreflectie

- Leerlingen leren middels formatieve evaluatie reflecteren op hun prestaties en leerproces.
- Leerlingen krijgen gerichte oefeningen na een formatieve evaluatie, zodat leerlingen gericht op hun zwakke onderwerpen kunnen oefenen.
- De formatieve evaluatie is er ook op gericht om leerlingen inzicht te geven in waarin ze goed zijn.
- Leerlingen beoordelen zelf hun of elkaars oefenwerk en oefentoets indien mogelijk, als onderdeel van hun leerproces.
- Diagnostische toetsen worden vanzelfsprekend nabesproken en worden niet met weging 0 in magister gezet. Ook alle summatieve toetsen worden nabesproken.
- Het bespreken van gemaakte toetsen is gericht op het verkrijgen van beter inzicht in de leerstof (leerdoelen) en het leerproces. Dit geldt zowel voor diagnostische als summatieve toetsen.
- Leerlingen krijgen feedback op hun werkhouding als onderdeel van formatieve evaluatie.

Bijlage 4: Toetsmatrijs

Om de validiteit van de toetsen te waarborgen maken de docenten voor de constructie van de summatieve toets een toetsmatrijs. Een toetsmatrijs is een schematisch overzicht waarin de toetsdoelen worden afgezet tegen het vraagniveau. Het is de blauwdruk van de toets en vormt een hulpmiddel bij het ontwikkelen van parallelle toetsversies. In een voorgaande formatieve meting kunnen dan een of enkele toetsdoelen uit de toetsmatrijs van de summatieve toets worden gemeten. Het werken met toetsmatrijzen bevordert ook de uniformiteit binnen de sectie. Formats van toetsmatrijzen en ingevulde toetsmatrijzen zijn te downloaden op www.toets.nl.

De toetsmatrijs dient te voldoen aan onderstaande kwaliteitseisen:

- De onderwerpen of toetsdoelen in de toetsmatrijs zijn concreet geformuleerd.
- In de toetsmatrijs is aangegeven in welke verhouding de onderwerpen of toetsdoelen terugkomen in de toets.
- In de toetsmatrijs is aangegeven in welke verhouding de cognitieve niveaus (taxonomie) terugkomen in de toets.
- In de toetsmatrijs is aangegeven welk onderwerp of toetsdoel op welk cognitief niveau (taxonomie) wordt getoetst.
- In de toetsmatrijs is opgenomen wat de cesuur (zak/slaaggrens) is in de vorm van een percentage of minimum score.

Bijlage 5: Kwaliteitseisen schriftelijke summatieve toetsen

Kwaliteitseis	Definitie (schriftelijke toets)	Kwaliteitsindicatoren
Validiteit	De toets meet precies de onderliggende kennis/vaardigheid die je beoogt te meten	- De gekozen toetsvorm sluit aan bij het doel van de toets. - De toets bevat een toetsmatrijs waarin staat aangegeven welk onderwerp of toetsdoel op welk niveau wordt getoetst. - Het cognitieve niveau waarop de onderwerpen of toetsdoelen worden gemeten is passend voor het bijbehorende niveau en leerjaar.
Betrouwbaarheid	De toets geeft bij herhaalde afname een gelijke en te verantwoorden uitkomst.	- De toets bestaat uit een voldoende aantal vragen om toeval uit te sluiten. - De toets bevat een nauwkeurig correctiemodel.
Bruikbaarheid	De toets is transparant en uitvoerbaar	- De lengte van de toets is passend bij de afnametijd. - De toets heeft een duidelijke, verzorgde en overzichtelijke lay-out (leesbaarheid, vraagstelling is duidelijk te onderscheiden van informatie, kloppende vraagnummering, spelling etc.). - Het gebruikte taalniveau in de toets is passend voor het bijbehorende niveau en leerjaar. - Er is rekening gehouden met de moeilijkheidsgraad van de vragen bij het bepalen van de volgorde van de vragen. - In de toets of instructie voor de leerling staat beschreven hoeveel punten er in totaal te behalen zijn en bij hoeveel punten de cesuur (zak/slaaggrens) ligt. - In de toets staat per vraag het aantal te behalen punten aangegeven

Bijlage 6: Kwaliteitseisen summatieve toetsvragen

Om de validiteit en betrouwbaarheid van de schriftelijke summatieve toetsen verder te waarborgen dienen de toetsvragen aan de volgende zes specifieke kwaliteitseisen te voldoen.

Kwaliteitseisen	Kwaliteitsindicatoren
Specificiteit	- De toetsvragen zijn relevant en hebben betrekking op de onderwerpen of toetsdoelen. - De vraag is zo specifiek gesteld dat alleen de leerlingen die de leerstof voldoende beheersen de opdracht goed kunnen uitvoeren. - De vraag kan niet met behulp van andere dan de beoogde kennis worden uitgevoerd.
Discriminatie	- De moeilijkheidsgraad van de vraag sluit aan bij het bijbehorende niveau en leerjaar. - De vraag maakt onderscheid tussen leerlingen die de stof goed en minder goed beheersen.
Objectiviteit	Het gewenste antwoord is een feit of aangeleerd principe en geen mening, tenzij het doel van de vraag is om eigen mening te geven of te onderbouwen.
Eenduidigheid	- De vraag is nauwkeurig en concreet geformuleerd: het is voor de leerling duidelijk wat hij moet doen. - De vraag bevat voldoende informatie over de inhoud en vorm van de gewenste uitvoering. - De vraag bevat geen irrelevante gegevens. - De vraag is geen strikopdracht. - Het gebruik van context en bronnen (casus, situatiebeschrijving, afbeelding, etc.) is functioneel. - Bij het gebruik van context en bronnen is duidelijk welke context of bronnen bij de vraag horen.
Onafhankelijkheid	De (deel)vragen zijn onafhankelijk van elkaar geformuleerd: de vraag kan zonder informatie uit andere vragen beantwoord worden.
Taalkundige correctheid	- De vragen zijn kort, helder en eenvoudig geformuleerd - De gebruikte taal sluit aan bij het taalgebruik van het betreffende leerjaar en/of niveau - De vragen bevatten geen spelfouten en zijn grammaticaal juist (zinsbouw) - Passief taalgebruik wordt vermeden. - De vragen zijn waar mogelijk als vraag geformuleerd (niet als opdracht) - Waar mogelijk is de vraag positief geformuleerd (geen ontkenningen)

Bijlage 7: Kwaliteitseisen correctiemodel

Om de betrouwbaarheid van de schriftelijke summatieve toets verder te waarborgen is het van belang dat het correctiemodel de volgende elementen bevat.

Onderdeel	Kwaliteitsindicatoren
Antwoordmodel	▪ Per vraag is het juiste antwoord (sleutel) duidelijk aangegeven/beschreven. ▪ Bij meerdere mogelijke juiste antwoorden, zijn de meest voor de hand liggende voorbeelden van juiste antwoorden beschreven. ▪ Indien antwoorden gedeeltelijk juist kunnen zijn, worden de gedeeltelijk goede antwoorden beschreven of wordt het juiste antwoord opgesplitst in verschillende delen. ▪ Er is duidelijk aangegeven voor welke (delen van) antwoorden punten kunnen worden toegekend. ▪ Indien relevant zijn voor de hand liggende onjuiste antwoorden beschreven.
Scoringsvoorschrift	▪ Er is duidelijk aangegeven hoeveel punten er maximaal per vraag toegekend kunnen worden. ▪ Als er meer punten aan een vraag kunnen worden toegekend, dan is er een verdeling opgenomen van het maximaal aantal te behalen punten in deelscores (bijvoorbeeld bij maximaal 3 punten; wanneer ken je 0, 1, 2 of 3 punten toe aan een antwoord?). ▪ De punten zijn evenwichtig verdeeld over de vragen: aan vergelijkbare vragen wordt een vergelijkbaar puntenaantal toegekend.
Beoordelaarsinstructie	▪ Er is duidelijk aangegeven hoe er bij het nakijken wordt omgegaan met relevante aspecten als leesbaarheid, taalfouten, identieke fouten (eenzelfde fout die meerdere keren in de toets gemaakt wordt) etc. ▪ Er is duidelijk aangegeven hoe er bij het nakijken wordt omgegaan met antwoorden die niet aan de gestelde voorwaarden voldoen (bijvoorbeeld als er meer argumenten worden gegeven dan gevraagd of er meer woorden worden gebruikt dan maximaal was toegestaan). ▪ Er zijn tips opgenomen met betrekking tot beoordelaarsvalkuilen.
Cesuur- en cijferbepaling	▪ In het correctiemodel is opgenomen wat de cesuur (zak/slaaggrens) is in de vorm van een percentage of minimum score. ▪ De cesuur is passend, rekening houdend met de complexiteit en relevantie van de toets en de eventuele gokkans bij het gebruik van gesloten vragen. ▪ Er is duidelijk aangegeven hoe het cijfer tot stand komt door middel van een beschrijving, formule of omreken tabel. ▪ De cijferbepaling sluit aan bij de cesuur.

Bijlage 8: Kwaliteitseisen praktische opdrachten

Kwaliteitseis	Definitie (praktische opdracht)	Kwaliteitsindicatoren
Validiteit	De opdracht meet precies de onderliggende kennis/vaardigheid die je beoogt te meten	- De gekozen toetsvorm sluit aan bij het doel van de opdracht. - De opdracht bevat een toetsmatrijs waarin staat aangegeven welk onderdeel of toetsdoel op welk niveau wordt gemeten. - Het cognitieve niveau waarop de onderdelen of toetsdoelen worden gemeten is passend voor het bijbehorende niveau en leerjaar.
Betrouwbaarheid	De opdracht geeft een objectieve en te verantwoorden uitslag	- De opdracht bevat een nauwkeurig beoordelingsmodel. - De opdracht bevat een voldoende aantal beoordelingscriteria om toeval uit te sluiten. - De beoordeling van de toets vindt plaats op basis van het vierogenprincipe.
Bruikbaarheid	De opdracht is transparant en uitvoerbaar	- De tijd die de leerling krijgt voor de opdracht is passend voor de omvang van de opdracht. - De lay-out van de opdracht is duidelijk, verzorgd en functioneel. - Het gebruikte taalniveau in de opdracht komt overeen met het taalniveau dat geëist mag worden van de leerling. - In de opdracht of instructie voor de leerling staat beschreven hoeveel punten er in totaal te behalen zijn en bij hoeveel punten de cesuur (zak/slaaggrens) ligt.

Bijlage 9: Kwaliteitseisen opdrachtbeschrijving

Om de kwaliteit van de praktische opdracht te waarborgen is het van belang dat de opdrachtbeschrijving aan de volgende zestal eisen voldoet

Kwaliteitseis	Kwaliteitsindicatoren
Specificiteit	- De opdracht is relevant en heeft betrekking op de onderdelen of toetsdoelen. - De opdracht is zo specifiek geformuleerd dat alleen de leerlingen die voldoende vaardig zijn de opdracht goed kunnen uitvoeren. - De opdracht kan niet met behulp van andere dan de beoogde vaardigheden worden uitgevoerd.
Discriminatie	- De moeilijkheidsgraad van de opdracht sluit aan bij het niveau en leerjaar. - De opdracht maakt onderscheid tussen leerlingen die vaardig en minder vaardig zijn
Eenduidigheid	- De opdracht is nauwkeurig en concreet geformuleerd: het is voor de leerling duidelijk wat hij moet doen. - De opdracht bevat voldoende informatie over de inhoud en vorm van de gewenste uitvoering, zoals instructies, eisen en algemene afspraken. - De opdracht bevat voldoende informatie over de afname en/of planning van de uitvoering, zoals toegestane hulpmiddelen, data voor uitvoering en deadlines voor inleveren. - De opdracht bevat voldoende informatie over de beoordeling van de uitvoering, zoals de beoordelingscriteria, het totaal aantal te behalen punten, de cesuur en de cijferbepaling. - De opdracht bevat geen irrelevante gegevens. - Het gebruik van eventuele context en bronnen (casus, situatiebeschrijving, afbeelding, etc.) is functioneel. - Bij het gebruik van context en bronnen is duidelijk welke context of bronnen bij de opdracht horen.
Taalkundige correctheid	- De opdracht is kort, helder en eenvoudig geformuleerd. - Er wordt geen gebruik gemaakt van overbodig taalgebruik. - Er worden geen complexe woorden gebruikt. - De opdracht bevat geen spelfouten en is grammaticaal juist geformuleerd (zinsbouw). - Passief taalgebruik wordt vermeden.

Bijlage 10: Kwaliteitseisen beoordelingsmodel

Om de betrouwbaarheid van de praktische opdracht te waarborgen is het van belang dat het beoordelingsmodel de volgende verplichte onderdelen bevat. (zie bijlage)

Onderdeel	Kwaliteitsindicator
Beoordelingscriteria	- De beoordelingscriteria zijn specifiek, actief en meetbaar geformuleerd. - De beoordelingscriteria sluiten aan bij de onderdelen of toetsdoelen in de toetsmatrijs. - De beoordelingscriteria zijn op het cognitieve niveau gesteld zoals in de toetsmatrijs is aangegeven.
Scoringsvoorschrift	- Er is duidelijk aangegeven hoeveel punten er per criterium toegekend kunnen worden of welke waarde er aan een criterium toegekend kan worden (bijvoorbeeld O/V/G). - Er is aangegeven wanneer er hoeveel punten aan een criterium toegekend worden of welke waarde er aan een criterium toegekend wordt (bijvoorbeeld d.m.v. observatiepunten in een rubric). - De punten zijn evenwichtig verdeeld over de beoordelingscriteria: aan vergelijkbare criteria wordt een vergelijkbaar puntenaantal toegekend.
Beoordelaarsinstructie	- Er is duidelijk aangegeven hoe er bij het beoordelen van de opdracht wordt omgegaan met relevante aspecten als leesbaarheid, taalfouten, etc. - Er is duidelijk aangegeven hoe er bij het beoordelen wordt omgegaan met opdrachten die niet aan de gestelde voorwaarden voldoen (bijvoorbeeld als de opdracht niet volledig is uitgevoerd). - Er zijn tips opgenomen met betrekking tot beoordelaarsvalkuilen en/of interbeoordelaars-betrouwbaarheid.
Beslismodel	- Er is duidelijk aangegeven hoe het cijfer tot stand komt door middel van een beschrijving, formule of omrekentabel (inclusief weging en voorwaardelijkheden). - De cijferbepaling sluit aan bij de cesuur (zak-/slaaggrens).